

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ»
КЗ «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ

Освіта збереже Україну!

Матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань

(10 червня 2022 року)

м. Харків

Головний редактор:

БОЙЧУК Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Редакційна колегія:

АСТАХОВА Катерина – доктор історичних наук, професор, ректор Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»;

БЄЛОВА Людмила – доктор соціологічних наук, професор, директор ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, президент громадської спілки «Харківський університетський консорціум»;

БАШКІР Ольга – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, голова РМУ ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

БЕРЕЖНА Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ГОЛОБОРОДЬКО Костянтин – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ДОВЖЕНКО Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЛУК'ЯНОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України;

ПОКРОСВА Любов – кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

ПОНОМАРЬОВА Галина – доктор педагогічних наук, професор, ректор КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»;

ПОНОМАРЬОВА Наталія – доктор педагогічних наук, професор, декан фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди ;

ЦАПКО Алла – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЧЕРНІКОВА Інна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ШАПОВАЛОВА Олена – начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 6 від 15 червня 2022 року)*

Освіта збереже Україну! : матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань, Харків, 10 черв. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. – Харків, 2022. – 399 с.

У збірнику відображено тези І Всеукраїнських Прокопенківських читань, присвячених ушануванню пам'яті доктора педагогічних наук, професора, академіка Національної академії педагогічних наук України, заслуженого працівника народної освіти України, Почесного громадянина м. Харкова Прокопенка Івана Федоровича. Він містить роздуми і спогади, пов'язані з постаттю великого педагога сучасності, його думками про націєтворчу місію Вчителя, роль педагогічних університетів як унікальних освітньо-виховних і культурно-духовних центрів підготовки вчителів.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, учителям, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

ЗМІСТ

ІВАН ФЕДОРОВИЧ ПРОКОПЕНКО – ГРОМАДЯНИН, ПАТРІОТ, УЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ,
МЕНЕДЖЕР

Бойчук Ю.Д.12

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ АНДРАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО
ПЕРСОНАЛУ У СФЕРІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Аніщенко О.В.24

РЕКТОРСЬКИЙ КОРПУС ХАРКІВЩИНИ «ЕПОХИ ПРОКОПЕНКА»

Астахова К.В.30

ПРОКОПЕНКО І СКОВОРОДА – ДВА «ПЕРШОРОЗУМИ» СВОЄЇ ЕПОХИ

Бакай С.Ю.35

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ
РОБОТИ З ДОРΟΣЛИМИ

Баніт О.В.42

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ПРИ
ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАТИЗАЦІЯ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»

Батюк Л.В.46

ПІДГОТОВКА ОСВІТЯНСЬКОЇ ЕЛІТИ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Безрук О.О.50

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ
І.Ф. ПРОКОПЕНКА

Бережна С.В., Чернікова І.В.53

УЧИТЕЛЬ, ВЧЕНИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ – ІВАН ФЕДОРОВИЧ ПРОКОПЕНКО

Бондар В.І.59

КОРДОЦЕНТРИЗМ ПЕДАГОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ІВАНА ПРОКОПЕНКА І ГРИГОРІЯ
СКОВОРОДИ

Боярська-Хоменко А.В., Ворожбіт-Горбатюк В.В., Собченко Т.М.61

УГОРСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ ЗАКАРПАТТЯ

Вароді Н.Ф.64

ТВОРЧІ ПРОЄКТИ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Веприк С.А., Шакуров Є.О.69

DYNAMIC GEOMETRY AS AN INTEGRAL COMPONENT OF ELITE MATHEMATICS
TEACHERS TRAINING

Vodolazhenko A. V.73

ІМІДЖ ЗАКЛАДУ І РЕПУТАЦІЯ ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА

Вольянська С.Є., Луценко Л.В., Коноваленко В.В.79

КОРДОЦЕНТРИЗМ ПЕДАГОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ІВАНА ПРОКОПЕНКА І ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Боярська-Хоменко А.В.

доктор педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна, e-mail: annaboyarskahomenko@gmail.com

Ворожбіт-Горбатюк В.В.

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна, e-mail: gorbatykvv@ukr.net

Собченко Т.М.

доктор педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна, e-mail: sobchenkotetyana79@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6915492>

Сучасний стан освітніх, педагогічних наук позначився трансформаційними процесами. Еволюціонування змісту національних освітніх парадигм, стрімке прогресування дистанційної освіти, пошук способів відтворення в освітніх програмах унікального образу в контексті глобалізації освіти, організація навчання і викладання в умовах пандемії та упровадженого на території України воєнного стану – неповний перелік метааспектів таких трансформацій. У цих та інших напрямках, на наш погляд, системоутворювальною константою є персона в освіті, у педагогічній науці. Саме персона, особистість, яка має визнання в культурному, просвітньому просторі, соціально цінні досягнення, своїм виваженням, практико-зорієнтованим педагогічним світоглядом задає методологічний і концептуальний фон усіх трансформаційних процесів.

Українська освітянська й педагогічна спільнота 2022 року із стриманою шаною в умовах страшної трагедії для всього людства – воєнної агресії, оплакуючи втрати серед людей і унікальних культурних пам'яток, гідно і з

величчю транслює світу образ «Сковородинівської людини» (термін використано за посиланням [3]), «Сковородинівського інтелігента» (термін використано за В. Горським [1]). Сковородинівська людина – то геній свого краю, рідної землі. Таким, безсумнівно, був академік Іван Прокопенко. Геній Івана Прокопенка і Григорія Сковороди єднає сердечна (кордоцентрична) причетність до рідної землі, прагнення допомагати і підтримувати земляків, пропагувати велич духу звичайної пересічної людини.

Іван Прокопенко у своїй життєпрактиці і професійній діяльності вирізнявся з-поміж усіх глибоким академізмом інтраверта. Його єднає з просвітником й енциклопедистом Григорієм Сковородою вироблення власних поглядів на освіту, навчання, виховання з виразним кордоцентризмом. Ці погляди формувалися не в контексті державницьких трендів чи суспільних запитів. Основою цих поглядів стали:

- ідея сродності праці як базис методології і творчості;
- розуміння вдячності як базису світоглядної етики і якості, що синтезує світську і релігійну етику;
- життєва практика сердечного ставлення до людини, душевної налаштованості на співрозмовника, щирості навіть у найінтимніших почуваннях і пошуку себе, пізнання себе.

За справедливим баченням Івана Прокопенка важко переоцінити значимість і потребу глибокого знання себе для відновлення й утвердження миру в сучасній Україні. Ми ще не осмислили урок Григорія Сковороди про те, що наше спасіння і прогрес цивілізаційного поступу в розумінні й розвитку кращих рис ментальності[3]: аксіологічного розуміння волі, визнання самоцінності та психоемоційної залежності від рідної землі, природна потреба збереження пам'яті поколінь, працьовитості як ознаки душевної гармонії і чуттєвого проживання всього суцього.

Ці кордоцентричні імперативи поєднують педагогічні світогляди великого просвітника Григорія Сковороди і визначного академіка Івана Прокопенка. У життєвому просвітницькому подвижництві й педагогічній

діяльності вони послуговувалися аксіомами філософії серця [2]:

- усе важливе є добрим, простим для людини;
- усе незаконне – незначне і з часом буде втрачене;
- терпіння і вдячність народжуються й міцніють у родинному колі в рідній домівці;
- самопізнання – мірило етики і величі душевної сили конкретної людини;
- вершина людяності – розуміння і добре ставлення до себе й інших.

Щоб осмислити кордоцентризм педагогічного світогляду Григорія Сковороди, варто читати листи Григорія Савича до свого учня і друга Миколи Ковалинського. Щоб осмислити сердечну велич Івана Прокопенка, варто спілкуватися й аналізувати спогади колишніх учнів Івана Федоровича.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горський В. Григорій Сковорода як тип українського інтелігента. НаУКМА. Київ, 1996. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10097/Horsky_Hryhoriy_Skovoroda_yak.pdf
2. Гукасов С. Думки про Гр. Сав. Сковороду. 2006. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hukasov_Serhii/Dumky_pro_Hryhoriia_Skovorodu.doc
3. Історія української культури. Основні риси української ментальності. URL: <https://uahistory.co/book/ukraine-culture-history-textbook-palm-2013/4.php>